

Ar pilietiškumo pagrindų mokymas mokykloje atlieka savo pagrindinę paskirtį – ugdo pilietiškai brandesnį jaunimą? Ar savo tautos ir valstybės praeities pažinimas įgalina geriau suprasti šiandieninės Lietuvos politinio, ekonominio, socialinio ir kultūrinio gyvenimo vyksmą ir kaitą? Ar pasipriešinimo istorijos integravimas į pilietiškumą pasiekė tikslą? Ir ką daryti, kaip veikti, kad mokiniai taptų pilietiškesni?

Šia tema diskutavo 2016 metų kovo 23 dieną į Alytaus Dainavos pagrindinės mokyklos muziejų susirinkę Alytaus miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų socialinių mokslų mokytojai.

Alytaus miesto savivaldybės administracijos švietimo skyriaus vedėjas Vytuolis Valūnas savo pranešime akcentavo, jog svarbiausios ugdymo vertybės, kurios pagrindžia ugdymo tikslus yra doringumas, dvasingumas, tautiškumas, pilietiškumas. Nors Pilietinio ugdymo programa labai įvairi ir plati, dėstomas sisteminis kursas, tačiau tai neduoda tokių rezultatų, kokių norėtusi. Būtina ieškoti būdų, kaip veiksmingiau perteikti pilietines žinias. Į pilietinį mokinių ugdymą reikėtų įtraukti daugiau temų, pvz. aplinkosaugos, kurios kitose šalyse daug populiarsnės nei Lietuvoje. Mokinių pilietiškumą reikia ugdyti remiantis pasitikėjimu. Svarbu mokėti pasakyti skaudžius dalykus savęs neniekinant, norėti ir mokėti analizuoti, kodėl vieni ar kiti dalykai buvo. Pabrėžiama būtinybė ugdyti pagarbą tautos ir valstybės simboliams.

Atsargos pulkininkas Arūnas Dudavičius, pratęsdamas diskusiją, pažymėjo, kad Alytaus miesto bendrojo ugdymo mokyklos gali būti pavyzdžiu kitoms Lietuvos mokykloms. Prie visų mokyklų valstybės vėliavos plevėsuoja ne bet kaip - pastatyti nauji vėliavų stulpai, vėliavos tvarkingos, neišblukusios. Tai, be abejo, švietimo skyriaus vedėjo Vyčio Valūno nuopelnas. Lietuvos laisvės kovų istorijos dėstymas, anot A. Dudavičiaus, yra sudėtingas. Dalyje Lietuvos visuomenės susiformavusi prieštaringa nuomonė apie pasipriešinimo istoriją: mokyklos programos netinkamai paruoštos, mažai motyvuotas mokytojų domėjimasis istorijos problematika ir visuomenine veikla, dėstant dalyką prarandamos sąsajos su realiu gyvenimu. Pranešėjas akcentavo, kad mokytojo asmenybė pilietiškumo ugdyme labai svarbi. Mokytojas, klasės auklėtojas – turi būti lyderis, pavyzdys mokiniams. Dažnai tik dėl asmeninio mokytojo suinteresuotumo pilietiškumo pamokos išsivysto iki pilnaverčių pamokų.

Visose Alytaus miesto bendrojo ugdymo mokyklose veikia Jaunųjų šaulių būreliai. Jonas Godliauskas, istorijos mokytojas, šaulys, Šaltinių pagrindinės mokyklos jauniems šauliams vadovauja jau 13 metų. Darius Navalinskas, Dainavos pagrindinės mokyklos istorijos mokytojas, su žmona Bernadeta iškilmingai davė priesaiką šių metų vasario 16 – osios minėjime. Mokytojas Darius subūrė gausų mokyklos šauliukų būrį. Jaunųjų šaulių būrelių vadovai teigė, kad mokiniui svarbiau matyti mokytojų pilietišką elgesį nei girdėti primityvius pamokymus ar tuščias deklaracijas. Gyvename ne itin ramiu laiku, tokios mokinių veiklos, kai jaunieji šauliai susipažįsta su tarnybos Lietuvos kariuomenėje ypatumais, mokosi įvairių sukarintų dalykų (rikiuotės, topografijos, radijo ryšių, šaudymo, taktikos veiksmų ir t.t.), suteikia

jaunam žmogui tikros visuomeniškos patirties.

Virginija Ptašnykienė, tikybos mokytoja, Skautų vadovė, pritaria, kad tik praktinė veikla, gyvas pavyzdys, fizinis aktyvumas yra pagrindiniai veiksniai pozityviai paveikiantys mokinius. Skautų šūkis „Dievui. Tėvynei. Artimui“ – labai lakoniškas, bet talpus, jame užfiksuoti visi pagrindiniai principai, svarbiausi kiekvieno žmogaus gyvenime. Mokyklos skautai kiekvieną vasarą vyksta į Alytaus regiono skautų stovyklas. Stovyklos vyksta visuomeniniais pagrindais, jos vadovai dirba nemokamai, o kad kartą tapęs skautu – visada juo būsi – rodo mokytojos Marijos Butkevičienės pavyzdys. Tėvams belieka pasirūpinti inventoriu, maistu ir kelione į stovyklą. Mokyklos skautai dalyvauja visose valstybinėse šventėse, stovi šalia Lietuvos trispalvės, švenčia katalikiškas šventes. Kiekvienais metais, prieš Šv. Kalėdas, vyksta į Lietuvos Lenkijos pasienį, kur iš lenkų skautų priima Betliejaus ugnį. Ją dalina mokykloje, bažnyčioje. Visa mokyklos bendruomenė susirenka į Betliejaus ugnies pasidalijimo akciją.

Virginija Svinkūnienė, istorijos mokytoja bandė atsakyti į klausimus: kaip laisvės kovų istorija galėtų prisidėti prie pilietiškumo, patriotiškumo ugdymo, kaip tais įvykiais sudominti ateinančias kartas, kurioms datos, skaičiai tampa dar viena „nesuvokiama senų laikų skaičių kombinacija“. Paviršutiniškumas, skubotumas čia visiškai netinka. Paviršutiniškos akcijos tik atitraukia mokyklą nuo jos tiesioginės paskirties – sėkmingo ugdymo proceso. Turime rinktis sudėtingesnę, bet vertingesnę kelią. Vienas iš tokių būdų – tiesioginis dalyvavimas. Pilietiškumo dvasios šaltiniu Dainavos mokyklai tapo buvęs mokinytis savanoris Artūras Sakalauskas, žuvęs ginant Lietuvos laisvę 1991 m. rugpjūčio 21 dieną. Mokyklos tradicija tapo kiekvienais metais Kovo 11 – ają organizuoti 11 km. bėgimą, pagerbiant Artūro Sakalausko atminimą, dedamos gėlės ant savanorio kapo, sugiedama Tautiška giesmė. Artūro artimieji tapo mokyklos bendruomenės dalimi – dalyvauja mokyklos renginiuose, pamokose, dalinasi prisiminimais su mokiniais, kad nepamirštume laisvės kainos ir mokėtume ją branginti. Taip užsimezga ryšys su gyva Artūro dvasia. Mokykloje atidengta lenta, atidarytas Artūro Sakalausko atminimo ir mokyklos istorijos muziejus. Mes visi esam atsakingi už tuos, kurie paaukojo savo gyvybes už laisvę.

Seminaro dalyviai aplankė Merkinės kraštotyros ir genocido muziejų. Merkinės kryžių kalnelyje, viename iš didžiausių Lietuvoje rezistencijai skirtų memorialų, nulenkę galvas žuvusiems už Lietuvos laisvę. Mokytojai dalinosi patirtimi, kaip jungiant formalųjį ir neformalųjį ugdymą, glaudžiai bendradarbiaujant, darniai veikiant, siekti bendro rezultato. Išdrįsti palikti knygas, klasių lentas, mokyklų sales, išvesti mokinius į netradicinę aplinką, rasti laiko kraštotyrinėms ekspedicijoms, ekskursijoms, atmintinų vietų lankymui. Pačios stipriausios pamokos yra tos, kurios nenurodytos tvarkaraštyje.

Bijūnės kraštas pagrindinė mokykla